

Niet de afstand is het probleem; de kosten van het openbaar vervoer zijn het probleem; over ongelijke kansen op voortgezet onderwijs binnen de gemeente SWF.

De laatste tijd is er landelijk veel aandacht voor ongelijke kansen van kinderen in het voortgezet onderwijs. Op 13 april 2016 meldde de Leeuwarder Courant **Bewindslieden bezorgd over onderwijskansen** n.a.v. een item in Nieuwsuur waarin gesteld werd dat de ongelijkheid in het onderwijs groter is geworden. “Minister Jet Bussemaker en staatssecretaris Sander Dekker van Onderwijs vinden het zorgelijk en ongewenst dat niet alle leerlingen de kans krijgen om het onderwijs te volgen dat het beste bij hen past. Talent en motivatie moeten uitgangspunt zijn bij je schoolkeuze, niet het inkomen of opleidingsniveau van je ouders, vinden ze. De bewindslieden zouden maatregelen niet uitsluiten en “scherp blijven sturen en kritisch blijven”.

De laatste tijd heeft de werkgroep jeugd signalen opgevangen van ouders over financiële belemmeringen om hun kind(eren) met een vwo advies naar het voortzet onderwijs (in Sneek) te laten gaan. Het grootste struikelblok voor een - relatief kleine - groep jongeren vormen de hoge kosten van het openbaar vervoer.

Als voorbeeld noemt de werkgroep de situatie van jonge gezinnen uit dorpen als Molkwerum, Warns, Stavoren waar een of meer kinderen naar het vwo willen en kunnen. Het gezinsinkomen van de ouders zit (soms net) boven het minimumloon waardoor ze niet in aanmerking komen voor allerlei toeslagen, zoals het Kind Pakket. De kosten van een treinabonnement naar Sneek zijn door hen vaak niet of nauwelijks op te brengen.

Nederland kent al jaren geen jeugdkaarten meer voor de trein en ook bij Arriva betaalt een 12-jarige net zoveel voor een treinabonnement als een volwassene. En dat verslechtert de kansen op gewenst en geïndiceerd voortgezet onderwijs van 12-jarigen uit de dorpen die ver van Sneek of Bolsward af liggen. Daardoor wordt vaker gekozen voor RSG Bogerman in Koudum waar de kinderen op de fiets naar toe kunnen. Bij Bogerman Koudum kan men de vierjarige vmbo-t opleiding volledig volgen; voor de havo, het vwo **maar ook voor de andere vmbo leerwegen** moet een leerling na 2 of 3 jaar alsnog naar Sneek om het diploma te halen. Ze hebben dan de keuze uit het (openbare) RSG Magister Alvinus of het christelijke Bogerman Sneek.

Kosten van een treinabonnement op het traject Stavoren- Sneek

Station	maandtrajectkaart	jaartrajectkaart	afstand over de weg
Stavoren	€ 183,80	€ 1840	38 km
Koudum-Molkwerum	€ 161,00	€ 1612	31-34 km
Hindeloopen	€ 134,40	€ 1350`	29 km

Workum	€ 111,50	€ 1120	23 km
IJlst	€ 71,40	€ 718	5 km

Kosten van busvervoer voor 12-18-jarigen binnen de gemeente SWF

Naast de treinverbinding Stavoren-Sneek zijn de bussen van Arriva belangrijk voor vervoer naar school binnen onze gemeente. Waar voor de treinabonnementen geen speciaal tarief is voor 12 – 18 jarigen is dat bij de Arriva bussen wel het geval. Er is een “School Altijd Vrij abonnement” voor € 1050 per jaar waarmee door heel Friesland gereisd kan worden. Daarnaast is er een kortingsproduct voor €175 per jaar te koop waarmee 12-18 jarigen altijd 50% korting krijgen op hun ritten. In de meeste gevallen blijkt het goedkoper om van “reizen op saldo”, gebruik te maken in combinatie met het kortingsproduct.

Busvervoer naar school blijkt, als dat mogelijk is, wel goedkoper te zijn dan de trein maar er is vaak sprake van langere reistijden, er moet soms worden overgestapt (bijvoorbeeld in Bolsward) en de tijden sluiten niet altijd aan op de schooltijden.

Wat is er over het onderwerp openbaar vervoer 12-18- jarigen te vinden in een bron als de Leeuwarder Courant?

De werkgroep heeft – digitaal- gezocht in het archief van de Leeuwarder Courant en dat levert wel e.e.a. op, zoals bijvoorbeeld de bevindingen van de *Dorpenmonitor 2013*.

Citaten uit de Dorpsmonitor:

“De discrepantie tussen het geadviseerde onderwijs en de feitelijke doorstroom naar de bovenbouwklassen door leerlingen uit kleine afgelegen dorpen lijkt op onderbenutting van capaciteiten te wijzen, die te maken hebben met een aanvankelijke te lage instroom in de brugklas. Dit is zowel individueel als maatschappelijk ongewenst, aangezien is aangetoond dat een aanvankelijk hoge instroom sterk bepalend is voor de mate waarin de capaciteiten van de leerling in de verdere schoolcarrière worden benut. Zo scoort de groep die meteen instroomt in een vwo-brugklas na drie jaar substantieel hoger bij zowel taal- als rekentoetsen. Ook behaalden vwo-brugklassers uiteindelijk beduidend vaker een universitair diploma (55% tegenover 44% bij vwo-instroom van de brugklas”. (....)

“Eerder onderzoek naar lagere instroom van Friese leerlingen gaf eenzelfde beeld van onderbenutting van capaciteiten. Een verklaring hiervoor ligt in lijn met de ervaring in het basisonderwijs in Friesland en wijst naar de gebrekkige motivatie van ouders en leerkrachten. Een andere verklaring die zich opdringt is dat de afstand tot de school misschien een drempel opwerpt. Voor de jongeren in de kleine afgelegen dorpen zal de afstand tot een school voor voortgezet onderwijs groter zijn dan tot een vmbo-school, simpelweg omdat er daar veel meer van zijn er dus ook een grotere spreiding zal zijn. Gemiddeld moet vanuit een afgelegen klein dorp zo’n 8 km. worden afgelegd tot de dichtstbijzijnde havo of vwo. Het is goed denkbaar dat minder gemotiveerde scholieren de weg van de minste weerstand kiezen, zeker als de afstand tot lagere opleidingen korter is.” (De Dorpenmonitor 2013, p. 132-134)

De werkgroep jeugd denkt dat het niet zo zeer gaat om afstand of de beschikbaarheid van openbaar vervoer, maar wel om de betaalbaarheid daarvan, zeker wanneer het gezinnen met meer kinderen betreft. In artikelen wordt vaak aangevoerd dat men liever voor een school in de buurt kiest omdat dat meer veiligheid en geborgenheid biedt. Dat kan zo zijn, maar dat mensen zeggen dat ze liever voor een school in de buurt kiezen kan ook een sociaal wenselijk antwoord zijn. Ook tijdens gesprekken met ouders blijkt dat men tegenover elkaar niet graag het achterste van de tong laat zien wanneer het om de eigen financiële situatie gaat. Het feit dat men in een kleine gemeenschap leeft, zal daar zeker mee te maken hebben.

Ouders kunnen of moeten er dan voor kiezen hun kind de eerste jaren dichtbij op school te doen en dan later te zien of en hoe ze hen naar een verder gelegen plaats laten reizen. Deze keuze houdt in dat kinderen na de basisschool twee keer moeten “verkassen”. Verschillende ouders vertelden er bang voor te zijn dat hun kind, als het later naar Sneek gaat, daar met een achterstand begint. Die “angst” lijkt niet irreëel, gezien het voorgaande betoog uit de Dorpenmonitor(Zie par. 4.4.2 ***Doorstroom van basisscholieren uit kleine afgelegen dorpen onder het adviesniveau (p. 132-133)***)

In 2015 vroegen Bureau PAU en de RUG in een online enquête onder ouders van leerlingen in het 3de jaar van het voortgezet onderwijs naar hun motieven voor de schoolkeuze. Zij concludeerden dat in Friesland de afstand tot school van invloed kan zijn op de schoolkeuze **bij de kleine groep leerlingen die echt ver van school wonen**. Bijna 40% van de respondenten met kinderen die meer dan 20 km. van school wonen geeft aan dat de beschikbaarheid van openbaar vervoer bepalend is geweest voor de schoolkeuze. Leerlingen op het meest afgelegen platteland zouden daardoor een beperkte schoolkeuzevrijheid hebben met als gevolg dat de kans groter is dat zij (of hun ouders) voor de meeste nabijgelegen middelbare school kiezen, ook al biedt die school een lager onderwijsniveau dan de CITO score aangeeft.

Ook is het mogelijk, en dat gebeurt ook al zeker nu meer scholen in de dorpen gesloten worden, dat gezinnen met kinderen overwegen om naar een stad te verhuizen. En dat heeft weer gevolgen voor de leefbaarheid van de dorpen die al zo aan het krimpen en ontgroenen zijn. (Signalen IJsselmeerkust).

Verbeterpunten Openbaar vervoer

Het PAU-rapport geeft ook verbeterpunten aan voor het openbaar vervoer op basis van hun enquête en diepte-interviews met de ouders. Daaruit blijkt dat dat ouders het openbaar vervoer veel te duur vinden, zeker als dit afgezet wordt tegen de kwaliteit ervan, dienstregelingen die niet aansluiten bij schooltijden, de grote afstand naar de bushaltes en onvoldoende continuïteit van een bus- of treinlijn tijdens de meerjarige schoolperiode.

De onderzoekers concluderen dat de bevolkingsdaling en ontgroening een leerlingendaling in het voortgezet onderwijs tot gevolg zullen hebben die tot sluiting van middelbare scholen zal leiden. (Een recent voorbeeld daarvan is de aangekondigde sluiting van Bogerman in Wommels halverwege 2018, zie L.C. 26 oktober 2016). “Plattelandsleerlingen zullen daardoor grotere afstanden moeten overbruggen waardoor hun keuzevrijheid nog meer beperkt wordt en de kans op lagere onderwijsprestaties toeneemt. “Dat betekent een verlies van menselijk kapitaal van de maatschappij”.

De werkgroep jeugd van het WMO-platform SWF:

Wietse de Haan

Arnold Hagendorn

Sietske Hofman-Rookmaker

Nynke de Vries

Winkie Zeldenrust

April 2017

!!!! tekst is in juni aangepast bij het kopje busvervoer omdat daar fouten in bleken te zitten.